

Undersøkelse – behandling av innsynssaker i Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet

Jon Sverdrup Efjestad, seniorrådgiver

S | O M
Sivilombudsmannen

Om undersøkelsen i Forsvarsdepartementet

- 83 ulike dokumenter
- Departementet mottok krav om innsyn i 2665 dokumenter i 2015 i OEP
- SOM mottok 149 klager i innsynssaker i 2015
 - Kritikkprosent 27 % (mot 6 % i andre saker)
- Undersøkelsen sendt FD 10. juni 2015
- Foreløpig rapport 27. november 2015
- Endelig rapport forventet mars 2016

Saksbehandlingstid – rettslig utgangspunkt

- offl. § 29 første ledd: «uten ugrunna opphald»
- Samme dag eller innen 1-3 virkedager
 - Unntak ved spesielle praktiske vanskeligheter
 - Vanskelig sak, stort omfang, organets arbeidsbyrde
- Raskt svar viktig i mange saker
 - Kravets aktualitet, tillit til forvaltningen, hindre mistanke om trenering
- Krav om foreløpig svar

Saksbehandlingstid – undersøkelsens funn

- Gitt svar innen fristen i 43 % av sakene
- Ikke gitt svar innen fristen i 45 % av tilfellene
 - 10 saker ikke fremlagt for ombudsmannen
 - Departementet: mange krevende saker i forsvarssektoren som gjør fristen vanskelig å overholde
- Ikke gitt foreløpig svar i noen av sakene

Journalføring, arkivering, mottak og oppfølging – rettslig utgangspunkt

- Arkivforskriften § 2-6 annet ledd
 - Endret etter undersøkelsen, før svar forelå
 - Journalplikt for dokumenter med nærmere begrunnelse, klage, krav om betaling for innsyn eller spørsmål om hvordan innsyn skal gis
- Forskrift om behandling av offentlige arkiver § 3-16
 - Begjæringer som ikke medfører omfattende drøfting, særlig begrunnelse eller klage kan kasseres.
- Oppfølging: organet må kunne dokumentere hvordan saker er behandlet, hvilke dok som er gitt ut til hvem

Journalføring, arkivering, mottak og oppfølging – undersøkelsens funn

- Arkivet videreformidler begjæringen til aktuell saksbehandler, med kopi til avdelingens sekretariat.
- Arkivet skal purre dersom svar ikke mottas innen fristen
- Arkivet svarer per e-post, og sendt melding blir liggende i Outlook
- Ulik praksis i departementet
- Ikke kunnet dokumentere svar i 17 saker (20 %)
 - 3 saker der arkivet ikke har mottatt svar fra saksbehandler
 - 1 klagesak der FD ikke har kunnet dokumentere svar
- Departementet vil gjennomgå sine rutiner og etablere kontrollfunksjon

Hjemmelshenvisning – rettslig utgangspunkt

- offl. § 31 første ledd annet punktum
- Henvisningen skal være helt nøyaktig, med ledd, punktum, bokstav eller nummer i bestemmelsen.
- Ved taushetsplikt (offl § 13) skal man også vise til bestemmelsen som pålegger taushetsplikt (for eksempel fvl § 13).
- Forvaltningen bør skrive så forståelig som mulig
 - Ikke alle er jurister eller personer med kjennskap til lovverket
 - Forkortelser bør unngås

Hjemmelshenvisning – undersøkelsens funn

- Presis hjemmel i 78 % av sakene
- Noen tilfeller av upresis hjemmel
- Noen henvisninger som er lite tilgjengelige
 - «hjemmel 14.1»
 - «uoff § 15.3»
 - «Offl. § 15»
- Bedre å skrive f.eks.: Dokumentet er unntatt offentlighet etter offentleglova § 15 første ledd første punktum.

Vurdering av meroffentlighet – rettslig utgangspunkt

- Offl. § 11
- Skal alltid vurdere om dokumenter som *kan* unntas fra innsyn, likevel bør gjøres helt eller delvis offentlig (alle unntaksbestemmelser unntatt § 13).
- Taushetsbelagte opplysninger *er* unntatt offentlighet, jf. § 13, og her skal det derfor *ikke* vurderes meroffentlighet (feil som går igjen)

Vurdering av meroffentlighet – undersøkelsens funn

- Departementets ordning:
 - Arkiv mottar begjæring
 - Skriver ut og påfører saksbehandler
 - Saksbehandler svarer arkivet
 - Arkivet sender svar
- Av og til knappe og mangelfulle svar til arkivet fra saksbehandler – er arkivet sikre på hva saksbehandler har vurdert?
 - Saksbehandler nevner ikke meroffentlighet, men arkivet meddeler at det er vurdert
 - Saksbehandler oppgir ikke hjemmel, arkivet meddeler hjemmel
- Departementet oppgir stort sett at meroffentlighet er vurdert
- Oppgir alltid at meroffentlighet er vurdert i taushetsbelagte opplysninger

Opplysning om klageadgang om klagefrist mv. – rettslig utgangspunkt

- Offl § 31 første ledd femte punktum
 - Skal opplyse om klageadgang og frist
 - Bør inneholde opplysning om at retten til å klage til SOM faller bort ved klage til Kongen i statsråd (for departementsvedtak)
 - God forvaltningsskikk tilsier at man opplyser om retten til å kreve nærmere begrunnelse (offl § 31 annet ledd)

Opplysninger om klageadgang, klagefrist mv – undersøkelsens funn

- Opplyser om klageadgang og frist i kun 35 % av sakene
- Der opplysninger er gitt, er det også opplyst om reglene om bortfall av klage til SOM, og retten til å kreve nærmere begrunnelse
- Rutinene kortfattede og lite tilgjengelige
- Departementet vil forbedre sine rutiner

Saksbehandlingstid for behandling av innsynsklager – rettslig utgangspunkt

- Offl. § 32 tredje ledd første punktum: forberedes og avgjøres uten ugrunnet opphold
- Ofte mer kompliserte og tidkrevende enn i første instans
- En saksbehandlingstid på mellom to-tre uker kan vanskelig aksepteres, selv der saken må sendes til førsteinstans for klagebehandling (SOMB-2008-7). Skal mye til for å godta mer enn to uker.
- Foreløpig svar, jf. fvl § 11a

Saksbehandlingstid for behandling av innsynsklager – undersøkelsens funn

- 5 saker undersøkt nærmere
(saksbehandlingstid 13 virkedager – 11 uker)
- Stort sett akseptabel saksbehandlingstid
- Departementet foreslått en rekke tiltak
- Departementet vil også begynne å føre statistikk over dette

Justisdepartementet:

Foreløpig rapport 1. februar 2016

- Fagansvarlig departement for offentleglova
- Behandler stort sett innsynsbegjæringer raskt
- Gir ikke foreløpige svar
- Oppgir at meroffentlighet er vurdert i taushetsbelagte opplysninger (bruker vanlig mal)
- Intern frist på tre uker i klagesaker (kravet er to). En del klagesaker som har tatt lang tid.
- Noe mangelfull oppfølging av klagesaker

Beregning av 3-dagersfristen

- Samme dag eller innen en til tre virkedager, med mindre spesielle praktiske vanskeligheter (SOM-2010-2991, SOM-2012-157)
- Innsynsmodulen i JD beregner fristen feil i noen tilfeller (også når de har kommet inn i normal arbeidstid)
- Hva er samme dag? OEP gjør at krav mottas også utenfor kontortid og utenfor virkedagene
- Det er derfor ikke mulig å behandle dem «samme dag», fristen da tre virkedager

Tirsdag
15:46
(Ikke reg)

Onsdag
samme dag
(dag 0)

Torsdag
dag 1

Fredag
dag 2

Mandag
dag 3 -
fristdag

S O M

Tirsdag 15:46
samme dag
(dag 0)

Onsdag
dag 1

Torsdag
dag 2

Fredag
dag 3 -
fristdag